

ჩინეთის სისხლის სამართლის ახალი განვითარება¹

შიგჰოუ ვანგი
პეკინის უნივერსიტეტის
სამართლის სკოლის პროფესორი
wanginfreiburg@aliyun.com

აბსტრაქტი

1979 წელს ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის სისხლის სამართლის კოდექსის გამოქვეყნებისა და 1997 წელს გადასინჯვის შემდეგ, ეს კოდექსი შესწორდა და დაემატა 11 სისხლისსამართლებრივი ცვლილება და 14 საკანონმდებლო განმარტება. შინაარსობრივი თვალსაზრისით, სისხლისსამართლებრივი ცვლილებები და საკანონმდებლო განმარტებები, რომლებიც კოდექსში შეიტანეს 2010 წლის შემდეგ, ასახავს ჩინეთის სისხლის სამართლის ახალ განვითარებას. ამ ნაშრომში განმარტებულია ამ ახალი განვითარების ძირითადი ფორმები და მახასიათებლები. მასში აღწერილია საკანონმდებლო ზომები სიკვდილით დასჯის გაუქმებისა და „შეწყნარებისა და სიმკაცრის შერწყმის“ სისხლისსამართლებრივი პოლიტიკის იმპლემენტაციის შესახებ. იგი განმარტავს ახალ ზომებს ეროვნული უსაფრთხოების და ეროვნული ღირსების დაცვისა და ტერორიზმისა და კორუფციის წინააღმდეგ ბრძოლაში. ახალი დებულებების შეჯამება მოცემულია ინფორმაციული ქსელის, მოქალაქეთა პირადი ინფორმაციის, სოციალური მთლიანობისა და საზოგადოებრივი წესრიგის, გარემოს, ფინანსური წესრიგის, ინტელექტუალური საკუთრების უფლებების, არასრულწლოვანთა, საგზაო მოძრაობის უსაფრთხოების, საკვებისა და წამლების უსაფრთხოების თვალსაზრისით. შინაარსში მოცემულია ინფორმაციული ქსელის, მოქალაქეთა პირადი ინფორმაციის, სოციალური მთლიანობისა და საზოგადოებრივი წესრიგის, გარემოს, ფინანსური წესრიგის, ინტელექტუალური საკუთრების უფლებების, არასრულწლოვანთა, საგზაო მოძრაობის უსაფრთხოების, საკვებისა და წამლების უსაფრთხოების შესახებ ახალი ხედვა. გარდა ამისა, განიხილება თეორიულ და პრაქტიკულ სფეროებში ფართოდ გავრცელებული, როგორცაა საკითხები არასრულწლოვანთა მიმართ სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობის ასაკის, ჩინეთის სისხლის სამართლის კანონმდებლობის ტენდენციის, სისხლის სამართლის დებულებების დამკვიდრებისა და სისხლის სამართლის კანონის გამოყენების შესახებ.

საკვანძო სიტყვები: სისხლის სამართალი, დანაშაული, სასჯელი, განვითარება, რეფორმა

¹ ნაშრომი თარგმნა სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორმა, თ. წერეთლის სახელმწიფოსა და სამართლის ინსტიტუტის უფროსმა მეცნიერ-თანამშრომელმა ედიშერ ფუტყარაძემ.

NEW DEVELOPMENT OF CHINESE CRIMINAL LAW

Shizhou Wang
Professor of
Peking University
School of law
wanginfreiburg@aliyun.com

Abstract

After the Criminal Law of the People's Republic of China was promulgated in 1979 and revised in 1997, this Law was revised and supplemented by one separate supplementary decision, 11 Criminal Amendments and 14 Criminal Legislative Interpretations. In terms of content, the Criminal Amendments and Criminal Legislative Interpretations introduced in this article after 2010 reflect the new development of Criminal Law in China. This article explains the main forms and features of these new development. It outlines the legislative measures to abolish the death penalty and to implement the criminal policy of "combining leniency and strictness". It explains the new measures in the protection of national security and national dignity and in the fighting against terrorism and corruption. A summary is given to the new provisions in terms of protecting information network, citizens' personal information, social integrity and public order, environment, financial order, intellectual property rights, minors, traffic safety, the safety of food and drugs. In addition, the issues heatedly debated in theoretical and practical fields are introduced on the age of criminal responsibility for minors, the trend of Chinese criminal legislation, the establishment of criminal law provisions (criminal constitution), and the implementation of criminal law. The author hopes that this article shall benefit the legal exchanges and mutual understanding between the people of Georgia and the People's Republic of China.

Keywords: Criminal law, crime, punishment, development, reform

I. შესავალი

ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის სისხლის სამართალი (შემდგომში ჩსს) ხასიათდება "1979 წლის სისხლის სამართლის კანონის" გამოქვეყნებით. მანამდე არსებობდა მხოლოდ ცალკეული სისხლის სამართლის რეგულაციები და გადაწყვეტილებები. ამ პერიოდის ყველაზე ცნობილი მაგალითებია 1951 წლის „რეგულაციები კონტრრევოლუციონერების დასჯის შესახებ“ და 1952 წლის „რეგულაციები კორუფციის დასჯის შესახებ.“ 1979 წლის სისხლის სამართლის კანონის თანახმად, გამოიცა 23 ცალკეული სისხლის სამართლის დებულება აუცილებელი ცვლილებებისა და დამატებების შეტანისთვის. „1997 წლის სისხლის სამართალ“ იყო 90-იანი წლების შუა პერიოდში სისხლის სამართლის რეფორმის შედეგი. ამის შემდეგ, მხოლოდ 1998 წელს მიიღეს „გადაწყვეტილება თაღლითური ნასყიდობისა და უცხოური ვალუტით უკანონო ვაჭრობის დანაშაულად გამოცხადებისა და დასჯის შესახებ.“ ეს გადაწყვეტილება უარყოფდა ინდივიდუალური სისხლის სამართლის დებულებების მოდელს ჩსს-ის გადასინჯვისთვის. გადასინჯვის ახალი მოდელი მიიღეს 2000 წლის შემდეგ, როდესაც გამოქვეყნდა

საკანონმდებლო აქტის სახით. შესაბამისად, სისხლის სამართლის კოდექსში ცვლილებები განხორციელდა ერთიანად, „შესწორებების“ და „კანონმდებლობის განმარტების“ სახით.

ცვლილებები და განმარტებები მიუთითებენ ჩინეთის სისხლის სამართლის (ჩსს) ახალ განვითარებაზე. რადგან 2009 წლამდე არსებული ვითარება ცნობილია², ავტორი ამ სამეცნიერო ნაშრომში გვთავაზობს მხოლოდ ახალ ცვლილებებსა და განმარტებებს, 2010 წლის შემდგომ განვითარებას ჩინეთში იმ იმედით, რომ სამართლებრივი მიღწევების გაცვლა და ურთიერთთანამშრომლობა საქართველოსა და ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკას შორის მომავალში კიდევ უფრო გაძლიერდება.

II. ახალი განვითარება

ჩსს-ს ახალი განვითარება შეესაბამება 2010 წლიდან ჩინეთის სწრაფ ეკონომიკურ და სოციალურ განვითარებას. 2009 წლამდე არსებული მდგომარეობისგან განსხვავებით, 2010 წლის შემდეგ ჩსს-ის შესწორებებმა ძირითადად მიიღო ცვლილების მეთოდი. განმარტება მხოლოდ 2014 წელს მიიღეს. ეს ცვლილებები მოკლედ შეიძლება შემდეგნაირად გამოვხატოთ:

ა. მე-8 ცვლილება

მე-8 ცვლილება 2011 წლის ნოემბერში გამოქვეყნდა და შედგება 50 მუხლისგან. მე-8 ცვლილება ძირითადად კონცენტრირებულია შემდეგ ასპექტებზე:

- (1) ეს იწყება ჩსს-ში გარკვეული ფინანსური დარღვევების დასჯადობის გაუქმებით. 13 სახის ფინანსურმა დარღვევამ დაკარგა თავისი დანაშაულებრივი ხასიათი. მათ შორის იყო კონტრაბანდის, ფინანსური თაღლითობის, საგადასახადო და ქონების დარღვევებთან დაკავშირებული და ასევე სოციალური ადმინისტრაციის წინააღმდეგ მიმართული ზოგიერთი დანაშაული. ჩინეთმა უკვე გადადგა ნაბიჯი ამ მიმართულებით კანონმდებლობის გასაუქმებლად³.
- (2) შემდეგი სისხლის სამართლის პოლიტიკის განხორციელება: „მძიმე დანაშაულის შეუწყნარებლობა (CLwS).“ ეს დირექტივა ნიშნავს იმას, რომ უნდა მოხდეს მკაცრი სანქციებისა და ჰუმანური მოპყრობის სისხლის სამართლის გამამტყუნებელ განაჩენებში გამოყენება-კომბინირება ისე, რომ სასჯელი რაც შეიძლება მაქსიმალურად პროპორციული იყოს იმ დანაშაულისა, რომლის გამოც ისჯება ადამიანი. ეს პოლიტიკა ეყრდნობა ძველ ჩინურ მოსაზრებას და დიდი გავლენა აქვს სასამართლო პრაქტიკაზე. მნიშვნელოვანია, რომ ეს დირექტივა მოქმედებდეს სამართლებრივი სახელმწიფოს ფარგლებში. შესაბამისად, მათ, ვისაც შეუჩერდა სიკვდილით დასჯა⁴, ემუქრებათ უვადო თავისუფლების აღკვეთა ორი წლის შეჩერების ვადის ამოწურვის შემდეგ. მათ, ვისაც

² See: Shizhou Wang, On Development of Criminal Law in the People's Republic of China, *Verfassung und Recht in Uebersee – Law and Politics in Africa/Asia/Latin America*, 3-2010, p. 292-303.

³ Zu einem späteren Zeitpunkt verabschiedete die Kommunistische Partei Chinas auf der 3. Plenarsitzung des 18. Zentralkomitees am 12. November 2013 die „Entscheidung des Zentralkomitees der Kommunistischen Partei Chinas zu mehreren wichtigen Fragen einer umfassenden Vertiefung der Reform“. In dieser Entscheidung verlangt Punkt 34 "eine Verbesserung des Justizsystems zum Schutz der Menschenrechte", wobei eindeutig "der Staat die Menschenrechte respektieren und schützen" und "die Verhängung von Kapitalstrafataten schrittweise verringert werden muss".

⁴ For the system of death penalty in the CCL, cf: Shizhou Wang, On the Protection of Personal Rights in Chinese Criminal Law, in Guram Tavartkiladze Tbilisi Teaching University, *Human Rights and Constitutional Guarantees*, Publishing House "Universal", Tbilisi 2019.

მნიშვნელოვანი დამსახურება აქვთ, 15 წლის ნაცვლად 20 წლამდე შეუმცირდებათ თავისუფლების აღკვეთა. სახალხო სასამართლო ვერ მიიღებს გადაწყვეტილებას სასჯელის შეცვლის შესახებ რეციდივისტებისა და მრავალი ძალადობრივი დანაშაულის ჩამდენთა მიმართ. სასჯელის შეცვლა მათთვის შესაძლებელია, თუ უვადო თავისუფლების აღკვეთით მსჯავრდებულმა ფაქტობრივად მოიხადა 20 წელზე მეტი, ხოლო 20 წლით თავისუფლების აღკვეთით მსჯავრდებულს მოხდელი აქვს 18 წელი თავისუფლების აღკვეთა. ასევე აუცილებელია სახალხო სასამართლომ მიიჩნიოს, რომ მათგან არ არის ახალი დანაშაულის ჩადენის საფრთხე. დანაშაულის ჩადენის მომენტში 18 წლამდე ასაკის დამნაშავეები აღარ განიხილებიან რეციდივისტებად. 75 წელზე მეტი ასაკის დამნაშავეები არ შეიძლება დაისაჯონ მკაცრად⁵. 18 წლამდე ასაკის დამნაშავე თავისუფლდება ანგარიშვალდებულებისაგან, თუ ამ დანაშაულისთვის მას მხოლოდ 5 წლამდე თავისუფლების აღკვეთა მიუსაჯეს⁶. პირობითი მსჯავრი გამოიყენება, როდესაც ეს შესაძლებელია, 18 წლამდე ასაკის ნებისმიერი პირის, ორსული ქალის ან 75 წელზე უფროსი ასაკის ნებისმიერი პირის მიმართ, თუ ისინი არ არიან რეციდივისტები ანდა კრიმინალური ორგანიზაციის ლიდერები. საზოგადოებაში მიმდინარე ცვლილებები გახდა მეთვალყურეობის, პირობითი მსჯავრისა და პრობაციის განხორციელების სახის შეცვლის საფუძველი. ჰუმანიზმის ფარგლები ხელმისაწვდომია ყველა კრიმინალისთვის, ვინც გულწრფელად აღიარა თავისი დანაშაული. ეს მნიშვნელოვანი ფაქტორია მსუბუქი დასჯისთვის.

- (3) სისხლის სამართლის ზოგიერთი დებულება გადაისინჯა, დაემატა და სრულყოფილი გახდა. დაემატა შვიდი ახალი დანაშაულის შემადგენლობა. ესენია: ავტომობილის საშიში მართვა (მთვრალი მართვა, დრავ რბოლა და ა.შ.), უცხოელი ჩინოვნიკების და საერთაშორისო ორგანიზაციების ოფიციალური პირების მოსყიდვა, ყალბი ინვოისების გაცემა, ყალბი ინვოისების შენახვა, ადამიანის ორგანოებით ვაჭრობის ორგანიზება, ხელფასების გაუცემლობა (უსასყოდლო მუშაობა), აგრეთვე მოვალეობის დარღვევა სურსათის შემოწმების დროს. შეიძლება ითქვას, რომ ეს შესწორებული დანაშაულები სამართლებრივ სიკეთეთა უკეთეს დაცვას ითვალისწინებს. ეს დამოკიდებულია ასევე კონსტიტუციურ-სამართლებრივი პირობების შეცვლაზე, რომელიც გამოიხატება სისხლისსამართლებრივი ბარიერის შემცირებით ან იურიდიული ინტერესების სამართლებრივი დასჯის ფართო სპექტრამდე გაზრდით.

ბ. მე-9 ცვლილება

2015 წლის აგვისტოში გამოქვეყნებული მე -9 შესწორება შედგება 52 სტატიისგან და არის ყველაზე გრძელი შესწორება ჩსს– ში. ცვლილებების ძირითადი შინაარსი შემდეგია:

⁵ Art. 49, para. 2 of the CCL stipulates: "The death penalty shall not be imposed to persons who have reached 75 years of age at the time of trial, except for those who cause death by special cruel means."

⁶ The previous provision in Art. 100 of the CCL is that people who have received criminal penalties in accordance with the law should truthfully report to the relevant units that they have received criminal penalties and must not conceal them when they are enlisted or employed.

- (1) ეკონომიკური დანაშაულები კვლავ გაუქმდა და გაიზარდა ასეთი დანაშაულით მსჯავრდებულთათვის სასჯელის ფაქტობრივი აღსრულების შეჩერება/გადავადება. გაუქმდა 9 ფინანსური დანაშაული, რომლებიც მიეკუთვნებოდა კონტრაბანდის, ვალუტის გაყალბების, თაღლითობისა და ომის დროს ჭორებისა ანდა ხმების გავრცელებას. შეიძლება იყოს ძალადობრივი დანაშაული ამათგან ისეთი დანაშაული, როგორცაა პროსტიტუციის ორგანიზება, იძულებითი პროსტიტუციის ორგანიზება და სამხედრო დავალების შესრულების შეფერხება. სასჯელის ფაქტობრივი აღსრულების პირობები შეიძლება შეიცვალოს და შეჩერდეს განზრახ ჩადენილი ფინანსური დანაშაულის საქმეებშიც, თუ ისინი ჩადენილია „მძიმე გარემოებებში“ და ეს „გადამოწმებელია და დადგენილია როგორც ჭეშმარიტება.“ საგულისხმოა ასევე ის გარემოება, რომ სასჯელის შეჩერების პერიოდში შეიცვალა მისი ფაქტობრივი აღსრულების პირობები.
- (2) ჩინეთის ეროვნული უსაფრთხოების მიდგომიდან გამომდინარე ემატება ან გადაიხედება ტერორიზმის წინააღმდეგ მიმართული დანაშაულები. ასევე ემატება საკონფისკაციო ჯარიმა. გაფართოვდება ტერორიზმის დაფინანსებისა და მხარდაჭერის დასჯადობის სფერო. ტერორისტული საქმიანობის მომზადების დანაშაულები მოიცავს მის დაგეგმვასა და კავშირს, იარაღის მომზადებას, ასევე ტერორიზმის პოპულარიზაციასა და წაქეზებას. კრიმინალიზებულია ქმედებები, რომლებიც ექსტრემიზმს იყენებს, რათა წახალისონ ან აიძულონ ხალხი სამართლებრივი სისტემების გასანადგურებლად. ასევე დასჯასია ქმედებები, რომლებიც აიძულებენ სხვებს, ჩაიკვან ან ატარონ ისეთი ტანსაცმელი ან სიმბოლოები, რომლებიც ხელს უწყობენ ტერორიზმს ან ექსტრემიზმს საზოგადოებრივ ადგილებში.
- (3) განსაკუთრებით ხაზგასმულია ინფორმაციული ქსელის უსაფრთხოება. უკანონოა მოქალაქეთა შესახებ პირადი ინფორმაციის გაყიდვა ან სხვისთვის მიწოდება. ქსელის ოპერატორმა სერიოზულად უნდა გაითვალისწინოს ამ მიმართულებით არსებული სამართლებრივი ვალდებულება. დაუშვებელია ინტერნეტის, სერვერის ჰოსტინგის, ქსელის შენახვისა და სხვა სახის მხარდაჭერა რეკლამის ან გადახდის დამუშავების პროცესში, თუ ცნობილია, რომ მათი მომსახურების მომხმარებლები იყენებენ ამ ინფორმაციულ ქსელებს სისხლის სამართლის დანაშაულის ჩადენისთვის. ყალბი ინფორმაციის წარმოება ანდა გავრცელება სისხლის სამართლის დანაშაულია.
- (4) ანტიკორუფციული სისხლის სამართალი გაუმჯობესდა. არალეგალური შემოსავლების სისხლის სამართლის ბარიერულ ოდენობას⁷ კორუფციისა და მოსყიდვისას აღარ განსაზღვრავს კანონი, არამედ უზენაესი სახალხო სასამართლო და სახალხო პროკურორი სასამართლო განმარტებების⁸

⁷ For general introduction about the criminal threshold in the CCL, see: Shizhou Wang, Das Institut der Strafbarkeitsschwelle im chinesischen Strafrecht und seine Entwicklungstendenz, in Daniel Leese/Michael Pawlik (Hrsg.), Das Strafrechtssystem der Volksrepublik China, Historische Genese und aktuelle Herausforderungen, Nomos, 2019.

⁸ For general introduction to the Chinese judicial explanation, see, Shizhou Wang, The Judicial Explanation in Chinese Criminal Law, The American Journal of Comparative Law, Volume XLIII, Fall 1995, Number 4, pp. 569 – 579.

საშუალებით. აღსანიშნავია, რომ სიკვდილით დასჯის დებულებები კვლავ მოქმედებს ყველაზე მძიმე კორუფციული დანაშაულისთვის. გულწრფელი აღიარება და მონანიება კორუმპირებული ჩინოვნიკის ან მომსყიდველის მხრიდან, შეიძლება გახდეს მათი მსუბუქად დასჯის საფუძველი. მოსყიდვისთვის ყველაზე მძიმე სასჯელი არის უვადო თავისუფლების აღკვეთა. სისხლის სამართლის დანაშაულია არალეგალური მოგების მისაღებად სახელმწიფო მოხელეების გავლენით ვაჭრობა და ამ თანამდებობის პირის ახლო ნათესავებისა ანდა ოჯახის წევრების მოსყიდვა. პროფესიული საქმიანობის უფლების აკრძალვა ვრცელდება მათზე, ვინც დანაშაულს სჩადის პროფესიული უფლებამოსილების გამოყენებით ან სამსახურებრივი ვალდებულების დარღვევით, უფლებამოსილების გადამეტებით.

- (5) ბევრი ცვლილება და დამატება ხორციელდება ჩსს-ში სოციალური მთლიანობის განმტკიცებისა და სოციალური უსაფრთხოების დაცვისათვის, აგრეთვე ნარკოდანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლის გაძლიერების მიზნით. დიდი მნიშვნელობა აქვს თანხმობის ასაკს მიღწეულ გოგონასთან პროსტიტუციის ქმედების დასჯადობის გაუქმების საკითხს. ახლა მოქმედი ჩსს-ით, ვისაც სქესობრივი კავშირი აქვთ თანხმობის ასაკს მიღწეულ გოგონასთან, განიხილებიან როგორც სექსუალური მოძალადეები. პირადობის მოწმობა და პირადობის დამადასტურებელი დოკუმენტები ექვემდებარება ჩსს-ს დაცვას. მნიშვნელოვნად გადამუშავდა და განახლდა ვალუტის ფალსიფიკაციის, სასამართლოს ბრძანებების შეუსრულებლობის, ნარკოტიკული საშუალების ნედლეულით ვაჭრობის ანდა კონტრაბანდის ქმედებათა შემადგენლობები. ახლახანს დაამატეს ტესტის თაღლითობისა და ყალბი სასამართლო დავის შემადგენლობები. შესაბამისად, ჩსს-ს ემატება განმარტებები ცალკეული დანაშაულის⁹ შესახებ.

გ. მე-10 ცვლილება

2017 წლის ნოემბერში გამოქვეყნებული მე -10 ცვლილება შეიცავს მხოლოდ ერთ მუხლს. იგი სისხლის სამართლის დანაშაულად აცხადებს ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის ეროვნული ჰიმნის ტექსტის განზრახ მანიპულირებას, ეროვნული ჰიმნის დამახინჯებას ან შელახვას ეროვნული ჰიმნის სიმღერის დროს ან ნებისმიერი სხვა გზით შეურაცხყოფას.

დ. მე-11 ცვლილება

2020 წლის დეკემბერში გამოქვეყნებული მე-11 ცვლილება შედგება 48 მუხლისგან და მოიცავს იურიდიულ ინტერესთა ფართო სპექტრს.

- (1) იხვეწება სისხლის სამართლის კანონმდებლობა. საქონლის სავაჭრო ნიშნის გაყალბების დანაშაული გაფართოვდა სასაქონლო ნიშნის მომსახურების გამოყენების დასჯადობით. ფულის გათეთრება ზღუდავს დანაშაულებრივი ფულის გამოყენებას არა მხოლოდ დამნაშავისთვის, არამედ სხვებისთვისაც. სამუშაოს წარმოებისას უსაფრთხოების

⁹ For general introduction of the unit crime in the CCL, see: Shizhou Wang, On Doctrinal Basis of Chinese Unit Crime, China Legal Science, No. 1 (Vol. 4), January 2016.

ზომების დაცვის დონე გაუმჯობესდა. სისხლის სამართლის დანაშაულად გამოცხადდა ისეთი სამუშაოების ორგანიზება, როდესაც არსებობს პოტენციურად სერიოზული უბედური შემთხვევის შესაძლებლობა და არ მიიღება შესაბამისი ზომები მის თავიდან ასაცილებლად. შუამავალი ორგანიზაციების სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობა მოიცავს არა მხოლოდ მათ პასუხისმგებლობას, ვინც ახორციელებენ ფინანსური აქტივების შეფასებას, კაპიტალის გადახედვას, დოკუმენტების განხილვას, აღრიცხვას, აუდიტს ანდა იურიდიულ კონსულტაციებს, არამედ ასევე მათ პასუხისმგებლობას, ვინც ახორციელებს სპონსორობას, უსაფრთხოების შეფასებას, გარემოზე ზემოქმედებისა და მონიტორინგის შეფასებას.

(2) მნიშვნელოვნად გაუმჯობესდება მდედრობითი სქესის არასრულწლოვანთა სისხლისსამართლებრივი დაცვა. 10 ან 14 წლამდე ასაკის გოგონასთან სქესობრივი კავშირის მქონე პირებს, რომლებმაც მათ ფიზიკური ზიანი მიაყენეს, ემუქრებათ მინიმუმ 10 წლით თავისუფლების აღკვეთა, უვადო თავისუფლების აღკვეთა ან სიკვდილით დასჯა. სექსუალური ურთიერთობა 14-დან 16 წლამდე ასაკის არასრულწლოვან ქალთან სისხლის სამართლის დანაშაულია, თუ მოქმედს განსაკუთრებული პასუხისმგებლობა ეკისრება ამ არასრულწლოვანი ქალის მიმართ მეურვეობის, შვილად აყვანის, მოვლის, განათლებისა და მკურნალობის გამო.

(3) სოციალური უსაფრთხოების გაუმჯობესებას ისახავს მიზნად ბევრი ახალი დანაშაული, რომლისთვის გათვალისწინებული სასჯელის მაქსიმალური ზღვარია თავისუფლების აღკვეთა 7 წლით. განსაკუთრებით დაცული არიან საზოგადოებრივი ტრანსპორტის მძღოლები. მრავალი წლის განხილვის შემდეგ საბოლოოდ დაწესდა დანაშაულად მოვალეობის შესრულებისას პოლიციელზე თავდასხმა. თაღლითობის წინააღმდეგ ბრძოლის დანაშაული კრძალავს სხვისი ვინაობის თაღლითურად გამოყენებას, როდესაც ამ გზით ხდება უნივერსიტეტში შესვლა, საჯარო მოხელედ დასაქმება და სხვა სოციალური შეღავათების მიღება, როგორცაა დასაქმებულის მკურნალობა. დიდი დისკუსია გამოიწვია ისეთმა დანაშაულებრივმა ქმედებებმა, რომელთა შინაარსს წარმოადგენს სიმაღლიდან ნივთების სროლა და ადამიანის ღირსებისა და რეპუტაციის შელახვა. სოციალური წესრიგის ადმინისტრირებას, ასევე გარემოსა და რესურსების დაცვას აძლიერებს ბევრი ახალი სახის დანაშაული. მათ მიეკუთვნება არალეგალური ვალების შეგროვება, საზღვარგარეთ მომგებიან თამაშებში მონაწილეობის ორგანიზება, ცხოველებზე უკანონო ნადირობა და მათით უკანონო ვაჭრობა, ნაკრძალის განადგურება და ეგზოტიკური სახეობების უკანონო შემოტანა. ახალი კორონარული პნევმონიის წინააღმდეგ ბრძოლაში დასახმარებლად გამოიყენება ისეთი სისხლისსამართლებრივი დებულებები, რომლებიც მოიცავს ინფექციური დაავადების პროფილაქტიკისა და კონტროლის ღონისძიებებს. საზოგადოებრივი ჯანმრთელობისა და ბიოუსაფრთხოების დაცვას აძლიერებს ისეთი დანაშაულების შემოღება, როგორცაა ადამიანის გენეტიკური რესურსების უკანონო შეგროვება ან კონტრაბანდა, გენის რედაქტირების ან ემბრიონის კლონირების არალეგალური იმპლანტაცია. სერიოზული ყურადღება ეთმობა დოპინგის დარღვევების საკითხს. მისი მიზანია ხელი შეუშალოს სპორტსმენის მიერ დოპინგის შეგნებულად გამოყენებას დიდ ეროვნულ და საერთაშორისო სპორტულ შეჯიბრებებში.

III ახალი პრობლემები

ჩსს-ს გადამუშავებისას მუდამ იყო დიდი დისკუსია. 2009 წლიდან დებატები ინტენსიურად მიმდინარეობდა. მნიშვნელოვანი დებატების კონცენტრაცია ხდება შემდეგ არგუმენტებზე:

ა. მცირეწლოვანთა სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობის ასაკი არასრულწლოვანთა პასუხისმგებლობის პრობლემა ჩინეთში კარგად გადაწყდა 1999 წელს არასრულწლოვანთა დანაშაულის პრევენციის კანონის გამოქვეყნებით. ბოლო 10 წლის განმავლობაში ეს პრობლემა კვლავ ძალიან სერიოზულად გამოიყურება. არასრულყოფილი სტატისტიკური მონაცემების მიხედვით, 2014 და 2018 წლებს შორის საშუალოდ წელიწადში 14 წელზე ნაკლები ასაკის მქონე მცირეწლოვანთაგან ჩადენილი იყო განზრახ მკვლელობის 20 შემთხვევა. ჯანმრთელობის განზრახ დაზიანების შემთხვევები წელიწადში 90-ს აღემატება¹⁰. არასრულწლოვანთა მიერ მძიმე დანაშაულების ჩადენასთან დაკავშირებით, ჩინეთის იურიდიული საზოგადოება სამ არგუმენტს გამოჰყოფს:

პირველი არგუმენტი ეფუძნება იურიდიული განათლების გაძლიერებას სკოლებსა და საზოგადოებაში. ამავე დროს ამ წინადადების პრობლემა ისაა, რომ იურიდიული განათლების გაძლიერებას დრო სჭირდება და მისი საიმედო გადაწყვეტის უზრუნველყოფა საკმაოდ რთულია.

მეორე არგუმენტი ემყარება „პრობლემური“ ბავშვების შეგროვებისა და კორექტირების ინსტიტუტებს, რომლის მიზანია მათი დისციპლინური აღზრდა. ამ წინადადების პრობლემა ის არის, რომ ეს ინსტიტუტები ხშირად ეჭვს იმსახურებენ ადამიანის უფლების დაცვის თვალსაზრისით და თითქმის შეუძლებელია ყველა მათგანის აღმოფხვრა. ამასობაში, ადამიანები იზრუნებენ იმაზე, რომ არასრულწლოვანებმა ამ დაწესებულებებში სათანადო განათლება მიიღონ.

მესამე არგუმენტი სისხლის სამართლის კანონმდებლობაში არასრულწლოვანთა სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობის ასაკის შემცირება. ამ წინადადების პრობლემა ისაა, რამდენად არ შეესაბამება ეს ზომა არასრულწლოვანთა დაცვის საერთაშორისო ტენდენციას, თუ აბსოლუტური სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობის ასაკი 14 წელზე ნაკლები იქნება?

საზოგადოებრივი გამოკითხვის¹¹ თანახმად, ჩინეთის საკანონმდებლო ორგანომ შეიტანა მე -11 შესწორების (11) დებულებები შემდეგი მახასიათებლებით:

პირველი, აბსოლუტური სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობის ასაკი უნდა შემცირდეს 14-დან 12 წლამდე.

მეორე, სისხლის სამართლის დანაშაულის სახეები, რომელთა გამოძიებაც 12-14 წლის პირის მიმართ შეიძლება, უნდა შემოიფარგლება მხოლოდ განზრახ მკვლელობის ან ჯანმრთელობის მძიმე დაზიანებით, რამაც გამოიწვია სიკვდილი ან გამოიწვია ჯანმრთელობის მძიმე დაზიანება ბოროტ გარემოებებში, როგორცაა, მაგალითად, მძიმე დაინვალიდება განსაკუთრებით სასტიკი მეთოდით.

¹⁰ Cf. Yijian Zhang, “The Major Provisions of the 11th Amendment and the Development of Criminal Legislation”, in China Law Review, Vol. 1, 2020, pp. 50.

¹¹ It is a legislative obligation of the Chinese Legislature to do the survey among the public according to the Legislative Law. The scope of the survey might be various in different levels.

მესამე, სისხლისსამართლებრივი დევნა 12-დან 14 წლამდე არასრულწლოვანთა მიერ ჩადენილ დანაშაულზე უნდა დამტკიცდეს სახალხო უმაღლესი პროკურატურის მიერ. მეოთხე, დამნაშავე, რომელსაც არ უნდა დაეკისროს სისხლისსამართლებრივი დევნა 16 წლამდე ასაკის გამო, შეიძლება მთავრობის დავალებით დისციპლინური პასუხისმგებლობა დააკისროს მისმა მშობელმა ან მეურვემ. საჭიროების შემთხვევაში „არასრულწლოვანთა დანაშაულის პრევენციის შესახებ“ კანონის შესაბამისად, ისინი სპეციალურ სკოლებში იგზავნებიან პროფესიული განათლების მისაღებად.

ბ. ჩინეთის სისხლის სამართლის კანონმდებლობის ტენდენცია

ჩინეთის სისხლის სამართლის აკადემიური წრეები ყოველთვის ფიზიკლად ეკიდებოდა ჩინეთის სისხლის სამართლის განვითარებას. მეცნიერთათვის საკმაოდ ჩვეულებრივი მოსაზრებაა ის, რომ რაც უფრო მეტი მუხლი იქნება სისხლის სამართლის კოდექსში, მით უფრო მეტად დაირღვევა ადამიანის უფლება და მით უფრო მეტი ადამიანი შეიძლება მოხვდეს ციხეში. ამ დამოკიდებულებაზე დიდ გავლენას ახდენს კონფუციის მიერ ჯერ კიდევ ანტიკურ ხანაში გამოთქმული აზრი, რომ „მკაცრი წესი ვეფხვზე უფრო აგრესიულია.“ გარდა ამისა, ბევრი მეცნიერი თვლის, რომ სისხლის სამართლის განვითარების საერთაშორისო ტენდენცია ძირითადად მიმართულია დეკრიმინალიზაციისკენ. „საბოლოო ურთიერთობის“ დოქტრინის თანახმად, სისხლის სამართალი გამოიყენება მხოლოდ მაშინ, როდესაც სოციალური კონტროლის სხვა მეთოდები არაეფექტურია. 2016 წლამდე ჩინეთის აკადემიურმა წრეებმა გააკრიტიკა კრიმინალიზაციის ტენდენცია ჩინეთის სისხლის სამართალში¹². მოსაზრება იმის შესახებ, რომ სისხლის სამართალი არ უნდა იქცეს ინსტრუმენტად და ზედმეტად არ უნდა იყოს გამოყენებული სოციალურ ცხოვრებაში ჩარევის მიზნით, გამოყენებულია ა/მანქანის საშიში მართვის კრიმინალიზაციის წინააღმდეგ, მაგალითად, როგორცაა მთვრალის მიერ ა/მანქანის მართვა¹³. ამ არგუმენტს მხარი დაუჭირა ჩინეთის საკანონმდებლო ორგანოს რამდენიმე დეპუტატმა¹⁴.

დღესდღეობით თანდათან პოპულარული გახდა არგუმენტები იმის შესახებ, რომ ჩინეთის სისხლის სამართალი უნდა გამკაცრდეს. ამ თვალსაზრისით უფრო დამაჯერებელია არსებული რეალობის საჭიროებები, ვიდრე ე.წ. პოზიტიური სისხლის სამართლის სასარგებლოდ არსებული არგუმენტები¹⁵.

პირველ რიგში, ჩინეთში დასჯადი ქმედებების საერთო რაოდენობა ჯერ კიდევ საკმაოდ მცირეა. 1997 წლის სისხლის სამართლის კოდექსი შეიცავს მხოლოდ 452 მუხლს, ხოლო მე-11 შესწორება, პლუს ჩსს- ის 14 ინტერპრეტაცია შეადგენს 200 – მდე მუხლს. აღსანიშნავია, რომ გაერთიანებული სამეფოს სისხლის სამართალში დასჯადი ქმედების საერთო რაოდენობა ახლა 8000-ს აღემატება. აშშ-ს სისხლის სამართალი შეიცავს 4000-ზე მეტ დასჯად ქმედებას ფედერალურ დონეზე, ხოლო 50 შტატსა და კოლუმბიის ოლქში მათი რაოდენობა ჯერ არ არის დათვლილი. მართლაც, სისხლისსამართლებრივი აკრძალვა როგორც ყველაზე მკაცრი

¹² Cf: Guangquan Zhou, “On Establishment of the Positive Criminal Legislation in China”, in Chinese Journal of Law, Vol. 4, 2016, p. 24.

¹³ Cf: Yadong Feng, “On Not Feasibility for Adding the Offence of Dangerous Driving”, in Zexian Chen Ed., Frontier of Criminal Law, Vol. 6, Press of People’s Public Security University of China, 2012, p. 373.

¹⁴ On the Proposal of the NPC Deputy, Lieyu Zhu, that the offence of dangerous driving shall be abolished, see https://m.thepaper.cn/rss_newsDetail_11655821?from= .

¹⁵ See footnote 12.

სამართლებრივი ღონისძიება, წარმოადგენს იურიდიული დაცვის უმაღლეს ზომას¹⁶. ადამიანსა და საზოგადოებას სჭირდება სახელმწიფო რათა სწორად გამოიყენოს სისხლისსამართლებრივად დასჯადი ქმედება და ადეკვატურად დაიცვას საკუთარი უფლება და ინტერესი. ისევე, როგორც ქვეყანაში არსებული რკინიგზის ლიანდაგის სიგრძე წარმოადგენს თანამედროვე საზოგადოებაში ქვეყნის მოდერნიზაციის სიმბოლოს, ასევე სამართლებრივ სისტემაში არსებული სისხლისსამართლებრივად დასჯადი ქმედების რაოდენობა ასახავს ქვეყნის სამართლებრივ სახელმწიფოდ განვითარების ხარისხს¹⁷.

მეორეს მხრივ, კრიმინალიზაცია და დეკრიმინალიზაცია შეიძლება განხორციელდეს მხოლოდ საზოგადოებისა და ადამიანის საჭიროების შესაბამისად. ცვლილებები მოიცავს არა მხოლოდ კრიმინალიზაციას, არამედ დეკრიმინალიზაციასაც. ამის კარგი მაგალითია მე -9 შესწორებაში შეტანილი ცვლილება თანხმობის ასაკს მიღწეულ გოგონასთან მეძავობის დანაშაულობის გაუქმების შესახებ. ასევე მნიშვნელოვანია სიკვდილით დასჯის გაუქმება. ახლა ჩინეთში ფინანსური ქმედებების თითქმის მესამედის დანაშაულებრიობა გაუქმებულია. ახლად დამატებული დანაშაულებრივი ქმედებები უმნიშვნელოა და მსუბუქ სასჯელებს ითვალისწინებს. შეიძლება ითქვას, რომ ეს შემთხვევითი არ არის. 2013 წელს გაუქმდა 1957 წლის ადმინისტრაციული კანონი იძულებითი შრომის საშუალებით აღზრდის შესახებ. ამის მიზეზი იყო კანონში ადამიანის უფლების დაცვის არარსებობა და მისი შეუთავსებლობა კანონის უზენაესობასთან. სამართლებრივი შემოწმების არარსებობის შესავსებად დაწესებულია მსუბუქი დანაშაულები. ამრიგად, ახალმა კრიმინალიზაციამ მნიშვნელოვნად გააძლიერა ადამიანის უფლების, სოციალური წესრიგის, სოციალური უსაფრთხოების დაცვა და ასევე სოციალური და ეკონომიკური განვითარების შენარჩუნება.

მესამე მხრივ, ჩსს–ის ცვლილებები ხელს შეუწყობს ჩინეთში სამართლებრივი სახელმწიფოს განვითარებას. სისხლის სამართლის კოდექსის მუხლების რაოდენობის ზრდა, ერთი მხრივ, გააფართოებს იურიდიული ინტერესების მაღალ დონეზე დაცვის სფეროს და, მეორე მხრივ, შეზღუდავს სამართალდამცავი ორგანოების დისკრეციულ უფლებამოსილებას. სისხლის სამართლის მკაცრი დებულებები უფრო გარკვევით განსაზღვრავს იურიდიული უფლებისა და მოვალეობის საზღვრებს. ეს კარგია ეფექტური და მოსახერხებელი ბიზნეს გარემოს განვითარებისთვის. რაც უფრო მეტია სსკ-ში დასჯადი ქმედებები, ზოგადად მით მკაფიო ხდება, თუ როგორ გამოხატავს სისხლის სამართლი თავის როლს როგორც დაცვის, გაძლიერებისა და განათლების კანონი. ამავე დროს სახელმწიფო ყველაფერს გააკეთებს იმისთვის, რომ ძალიან ბევრი დამნაშავე არ აღმოჩნდეს ციხეში, განსაკუთრებით კი ისინი, ვისაც არ ჩაუდენია მძიმე დანაშაული. ამჟამად ჩინეთის საკანონმდებლო ორგანო განსაკუთრებულ ყურადღებას უთმობს საზოგადოების მიერ განხორციელებულ ცვლილებებთან დაკავშირებული შესწორებების შეტანას. 2019 წელს ამოქმედდა საზოგადოების გამოსწორების კანონი, რომელიც მიზნად ისახავს არასაპატიმრო სასჯელების აღსრულების რეგულირებას. აქ იგულისხმებიან ისეთი დამნაშავეები, რომლებსაც მისჯილი აქვთ სასჯელაღსრულების დაწესებულების ზედამხედველობა, პირობითი მსჯავრი და სხვა არასაპატიმრო სასჯელები ან დროებით გადაევადათ სასჯელის აღსრულება. ამ სისტემის ფარგლებში სპეციალურ სააღსრულებო სააგენტოებს მხარი უნდა დაუჭირონ სოციალურმა ძალებმა. ეს საჭიროა იმისათვის, რომ მათ შეძლონ მსჯავრდებულზე მეთვალყურეობისა და სხვა

¹⁶ Cf. Shizhou Wang (Chief interpreter), Claus Roxin, Strafrecht AT, Vol. 2, Law Press, 2013, p. 1, The Protection of Criminal Law is the Legal Protection at the Highest Level – Preface by the Chief Interpreter.

¹⁷ Cf. Shizhou Wang, The Revision of Criminal Law and the Development of the Criminal Law Theory in China, in Journal of Southwest University of Science and Technology (Philosophy and Social Science Edition), February 2021, Vol. 38, I, p. 48.

ადმინისტრაციული სისტემის დანერგვა, აგრეთვე ინდივიდუალური საგანმანათლებლო საქმიანობა და დაეხმარონ არასაპატიმრო სასჯელებით მსჯავრდებულ დამნაშავეებს რომ გახდნენ კანონმორჩილი მოქალაქეები.

გ. სისხლის სამართლის დასჯადი ქმედების დადგენის კრიტერიუმები

ჩინეთის სისხლის სამართლის აკადემიური წრეები ძალიან შემოფოთებული არიან კრიმინალიზაციის გაფართოების გავლენით სისხლის სამართლის ხარისხზე. ჩინეთის საკანონმდებლო კანონში არსებობს მოთხოვნები, რომ „საკანონმდებლო საქმიანობამ“ უნდა „გააუმჯობესოს კანონმდებლობის ხარისხი“, „დაიცვას კონსტიტუციის ძირითადი პრინციპები“ და „სამართლებრივი უფლებამოსილებისა და პროცედურების შესაბამისად“ მიიღოს „სამართლებრივი ნორმები,“ რომლებიც უნდა იყოს მკაფიო, სპეციფიკური, მიზანმიმართული და აღსრულებადი.“¹⁸ აკადემიური არგუმენტი ხელს უწყობს იმ გარემოებას, რომ სისხლის სამართლის კანონმდებლობა იცავდეს აუცილებლობის, ტიპოლოგიის, სიცხადისა და კოორდინაციის პრინციპებს.¹⁹

შედეგად, სისხლის სამართლებრივად დასჯადი ქმედების საკანონმდებლო ხარისხის შეფასება შესაძლებელია მხოლოდ პრაქტიკაში ტესტებისა და დებატების საშუალებით. ამავე დროს, ინტუიციურად, კანონმდებლობის ხარისხი დგინდება და ფასდება ორ ეტაპად, ერთია საკანონმდებლო და მეორე იუსტიციური ეტაპი. დასჯადი ქმედების შემოღების პირველ ეტაპზე განიხილება ახალი დანაშაულის შემოღების აუცილებლობა. კრიტერიუმია ის, რომ წარმოადგენს თუ არა ეს ქმედება საკმარის სოციალურ ზიანს და აკმაყოფილებს თუ არა დანაშაულის ძირითად მოთხოვნას. ეს მსჯელობა შესაძლებელია მხოლოდ კანონმდებლობის ფარგლებში, ე.ი. პარლამენტში. სასამართლოსა და იუსტიციის ეტაპზე კი უნდა გადაწყდეს და აიხსნას ის თუ რამდენად ნათელია ახლად შემოღებული სისხლის სამართლის დანაშაული და შეესაბამება თუ არა კანონიერების პრინციპის ძირითად მოთხოვნებს. დასჯადი ქმედების ხარისხზე სწორი პასუხის გაცემა შესაძლებელია მხოლოდ ამ ორივე ეტაპზე მსჯელობის შემდეგ²⁰.

დასავლეთის ქვეყნების იურიდიულ სისტემაში სისხლის სამართლის კანონმდებლობა საკმაოდ გაჯერებულია, ამიტომ სოციალური მავნეობის საკითხები ნაკლებად განიხილება სისხლის სამართლის თეორიაში, ვიდრე სოციალურ მეცნიერებებში. აღსანიშნავია, რომ ჩინეთი არის განვითარებადი ქვეყანა სამართლებრივი სახელმწიფოს სტანდარტის თვალსაზრისით. ამიტომ ჩინეთის სისხლის სამართლის აკადემიურმა წრეებმა უნდა გააგრძელონ სისხლის სამართლის პოლიტიკური და სამართლებრივი კრიტერიუმების კვლევა. სისხლის სამართლის საკანონმდებლო კრიტერიუმია „სერიოზული სოციალური ზიანი.“ ეს არის სისხლის სამართლის არა მხოლოდ ძირითადი მოთხოვნა, არამედ მისი შეზღუდვის საფუძველიც. თანამედროვე სისხლის სამართალში სერიოზული სოციალური ზიანის კრიტერიუმებში შედის საბოლოო ურთიერთობისა და ტრადიციული სისხლის სამართლის ფრაგმენტაციის ნორმები. ამრიგად, სისხლის სამართლის კანონი უნდა აკმაყოფილებდეს შემდეგ მოთხოვნებს: (1) არ შეიძლება დასჯადად გამოცხადდეს ქმედება, რომელიც არ აზიანებს საზოგადოებას ანდა ადამიანს. (2) სოციალური მავნეობის შეფასება ემყარება სოციალურ განვითარებასა და

¹⁸ Cf: Art. 1, 3, 4, 6 in the Legislative Law of China, in

<http://en.pkulaw.cn/display.aspx?cgid=9073d435178b9633bdfb&lib=law>

¹⁹ Cf: Mingkai Zhang, The Principles on Adding New Offences – My Opinion on Revising the 11th Amendment (Draft), in Tribune of Political Science and Law, Vol. 6, 2020.

²⁰ Cf: Shizhou Wang, The Concept of Crime in Theory of Chinese Criminal Law: Its Dual Structure and Functions in China Social Science (in English), Issue 2, 2000, pp. 88; Russian version, see: Yearbook of Russian Criminal Law, Vol. 1, 2006, Press of St. Petersburg State University, 2007

სოციალურ საჭიროებას. (3) სოციალური ზიანის თავიდან აცილების მიზნით, საჭიროების შემთხვევაში უნდა იქნას გამოყენებული სისხლის სამართლის კანონი და თუ ეს შესაძლებელია, ასევე შეიზღუდოს. რა თქმა უნდა, სისხლის სამართლის კანონმდებლობაში „აუცილებელის“ და „შესაძლებელის“ გათვალისწინება მოითხოვს დეტალურ გამოკვლევას და სოციალური ან თუნდაც ბუნებისმეტყველების მრავალი ასპექტის ბალანსს. სხვა საკითხებთან ერთად, გათვალისწინებული უნდა იყოს სისხლის სამართლის სფეროში ზოგადი და სპეციალური პრევენციის მოთხოვნები.

ზოგადი პრევენციის თვალსაზრისით, ახალი სისხლის სამართლის კანონმდებლობა მიზნად ისახავს შეაჩეროს პოტენციური კრიმინალები დანაშაულის ჩადენისგან, ხოლო კანონმდებელი ხალხს მოუწოდებს კანონისადმი ერთგულებისკენ. სპეციალური პრევენციის თვალსაზრისით ახალი სისხლის სამართლის კანონმდებლობა მოითხოვს, რომ სისხლის სამართლის კანონის გამოყენების აუცილებლობა ემყარებოდეს საზოგადოების ყველაზე სუსტი პირის ინტერესის დაცვას და რომ სისხლის სამართლის სანქციებით უნდა გამოსწორდეს ის ქმედებები, რომელთა შეკავება სხვაგვარად შეუძლებელია. იმისათვის, რომ გადაიხედოს საკანონმდებლო ბალანსი დანაშაულებრივი ქმედებით გამოწვეულ სოციალურ ზიანს და ამ ქმედების შესაკავებლად გაწეულ სოციალურ ხარჯებს შორის, სახელმწიფომ უნდა აწონ-დაწონოს არა მხოლოდ სასამართლო ხარჯები სხვა ხარჯებთან მიმართებაში, არამედ ასევე კავშირი მცირედი უკანონო ქმედების ტოლერანტობასა და სერიოზული დანაშაულების თავიდან ასაცილებლად გაწეულ ხარჯებს შორის. ასევე არ რჩება საკმაო სივრცე კორუფციისათვის, მაგრამ საკმარისია სოციალური ზნეობის დარღვევისა და ბოროტი ძალების განვითარებისთვის არაადეკვატური დაცვის ან არაეფექტური დარბევის გამო.

სისხლის სამართლის იურიდიულ კრიტერიუმებთან მიმართებაში გამოიყენება მკაცრი და მკაფიო ნულოვანი დანაშაულის პრინციპი. პრინციპის არსი არის სამართლიანობის განხორციელება და თვითნებობის აღკვეთა. სისხლის სამართლის კანონი არაღებულ ქმედებებს აცხადებს დანაშაულად და აწესებს მათთვის სასჯელს, რაც წარმოადგენს სისხლის სამართლებრივი დევნისა და განაჩენის დადგენის სამართლებრივ საფუძველს. სისხლის სამართალი უნდა იყოს *ex ante* და გარკვეულობის კანონი, ასევე უნდა აკმაყოფილებდეს სისხლის სამართლის ნულოვანი დანაშაულის პრინციპის მოთხოვნებს.

ამ მოთხოვნებისა და მოსაზრებების შესაბამისად, სისხლის სამართლის დასჯადი ქმედებები, განსაკუთრებით სისხლის სამართლის დანაშაულის შესახებ დებულებები, შედგება ისეთი ელემენტებისგან, როგორცაა თანხები, გარემოებები და პროცედურები (რომელთა განხილვა საჭიროა მხოლოდ საჩივრის არსებობის შემთხვევაში). ჩინეთის საკანონმდებლო პროცესის დროს მრავალი დებატები გაიმართა ამ ელემენტების დანაშაულის ზღვართან სიახლოვის ან დანაშაულებრივი ქმედების კონსტიტუციის პირობებთან შესაბამისობის საკითხის გარკვევაში.

დ. სისხლის სამართლის განხორციელება

სამართლებრივი სახელმწიფოს ძირითადი მოთხოვნაა, რომ „უნდა შესრულდეს კანონები და მკაცრი უნდა იყოს სისხლის სამართლებრივი დევნა.“ ამავე დროს თანამედროვე სისხლის სამართალში არსებობს მრავალი გარემოება, რომლებიც გამორიცხავენ დანაშაულის დამთავრებას. ისინი შეიძლება განხილულ იქნეს სასამართლო პრაქტიკაში მხოლოდ ცალკეული შემთხვევების საფუძველზე. ჩსს-ს ცვლილებების შესაბამისად მსუბუქი დანაშაულების დიდი რაოდენობით გათვალისწინების გამო, სისხლის სამართლის კანონის განსახორციელებლად მნიშვნელოვანი თემა გახდა ”მსუბუქი მოპყრობის” საკითხი.

მაგალითისთვის შეიძლება ავიღოთ ნასვამ მდგომარეობაში ა/მანქანის მართვა. ჩსს 133A მუხლს ემატება მე -8 შესწორება, რომელიც ითვალისწინებს, რომ მთვრალ მდგომარეობაში ა/მანქანის მართვა არის დანაშაულებრივი ქმედება და ისჯება „ჯარიმით ანდა პატიმრობით.“ ეს არის პირველი სისხლის სამართლის დანაშაული ჩსს-ში, რომელიც ითვალისწინებს მხოლოდ სისხლის სამართლის პატიმრობას დროებითი დაკავების გარეშე. პატიმრობის კანონიერი ვადაა მინიმუმ ერთი და მაქსიმუმ ექვსი თვე. მიუხედავად იმისა, რომ ეს მსუბუქი დანაშაულია, სამართალდამცავი ორგანოები მაინც მკაცრ პოზიციას იკავებენ ამ დანაშაულის მიმართ. ჩინეთში მთვრალ მდგომარეობაში ა/მანქანის მართვის კრიმინალური ზღვარი არის სისხლში ალკოჰოლის შემცველობა მინიმუმ 0,08 პროცენტი. ვინც ამ ზღვრებს გადალახავს, მეტ-ნაკლებად ისჯება ციხეში მოთავსებით. პრაქტიკამ შეამცირა დანაშაული. ბოლო 10 წლის განმავლობაში მთვრალ მდგომარეობაში ა/მანქანის მართვის გამო გამოწვეული ჯანმთელობის დაზიანება და სიკვდილიანობა წინა ათწლეულთან შედარებით 20,000-ზე მეტით შემცირდა. ეს ხდება მაშინ, როდესაც ჩინეთში გაიზარდა წელიწადში საშუალოდ 18 მილიონით ა/მანქანის რიცხვი და 26 მილიონზე მეტით მძღოლთა რაოდენობა.²¹ ამასთანავე ასეთმა პრაქტიკამ გამოიწვია ის, რომ „მთვრალ მდგომარეობაში ა/მანქანის მართვამ“ შეცვალა ქურდობა და 2019 წელს გახდა სამართალდამცავი ორგანოების მიერ ნომერ პირველი სისხლის სამართლის დანაშაული.²² ამჟამად ყოველწლიურად „მთვრალ მდგომარეობაში ა/მანქანის მართვის“ 300 000-ზე მეტი საქმეა, რაც ჩინეთში განხორციელებული საერთო სისხლისსამართლებრივი დევნის 20% -ს აღემატება. ეს კი დიდ ტვირთად დააწვა ჩინურ საზოგადოებას. ამ გარემოების გათვალისწინებით ჩინეთის უზენაესმა სახალხო სასამართლომ გამოაქვეყნა ახალი სახელმძღვანელო დირექტივა მთვრალ მდგომარეობაში ა/მანქანის მართვის დანაშაულის საქმეებზე მსჯავრდების შესახებ. იქ კი ნათქვამია, რომ „როდესაც საქმის გარემოებები საკმაოდ მცირეა და მიყენებული ზიანი მნიშვნელოვანი არ არის,“ არ გამოიყენება არანაირი სასჯელი და მოქმედს არ ექნება ნასამართლობა. თუ სისხლისსამართლებრივი გარემოებები მცირეა და არ საჭიროებს სამართლებრივ შეფასებას, მაშინ მოქმედი შეიძლება გათავისუფლდეს სასჯელისგან. სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, სისხლისსამართლებრივი პატიმრობა არ იქნება მთვრალ მდგომარეობაში ა/მანქანის მართვის გარკვეული სამართლებრივი შედეგი. ჩინეთის სასამართლო პრაქტიკაში კვლავ სერიოზულ პრობლემად რჩება, თუ როგორ უნდა მოგვარდეს ურთიერთობა კანონის მკაცრ აღსრულებასა და ასეთ საქმეებზე პროცესის დროს დაშვებულ შემწყნარებლობას შორის.

ე. დასკვნა

1997 წელს სისხლის სამართლის კანონის გამოქვეყნების შემდეგ, თანამედროვე ჩინეთის სისხლის სამართლის განვითარება ძირითადად ემყარებოდა ჩინეთის საკანონმდებლო ორგანოს მუდმივი კომიტეტის მიერ ჩსს-ში განხორციელებულ ცვლილებებსა და განმარტებებს. 2020 წლის ბოლომდე ჩინეთმა გამოაქვეყნა ჩსს-ის 11 შესწორება და 14 სისხლის სამართლის განმარტება. 2009 წლის შემდეგ ჩინეთმა გამოაქვეყნა 8-დან 11-მდე შესწორება და 4 განმარტება და მთლიანად გადამუშავდა და შეავსო ჩსს-ის 150-ზე მეტი მუხლი. ამ პერიოდში გამოიცა ჩსს-ის ცვლილებათა დებულების სამი მეოთხედი.

ჩსს-ის ახალი განვითარება ითვალისწინებს ქმედების დანაშაულად კრიმინალიზაციას, როგორც მთავარ ღონისძიებას და დეკრიმინალიზაციას, როგორც დამატებას. ჩინეთმა გააუქმა 22 ფინანსური ქმედების დასჯადობა და გააფართოვა სიკვდილით დასჯის გამომრიცხავი

²¹ See, <https://news.sina.com.cn/c/2021-05-01/doc-ikmxzfm0077065.shtml>

²² See, https://www.spp.gov.cn/spp/gzbg/202006/t20200601_463798.shtml

გარემოებები. ახალი სისხლის სამართლის პოლიტიკის გათვალისწინებით, ჩინეთი, ერთი მხრივ, ზრდის ახალი დანაშაულების რაოდენობას და აძლიერებს სასჯელებს დანაშაულთან ბრძოლისთვის, ხოლო მეორეს მხრივ, იღებს უფრო მეტ სამართლებრივ გარემოებებს, რაც საშუალებას მისცემს დამნაშავეთა მიმართ უფრო მსუბუქი მოპყრობისათვის.

ჩსს-ის ახალი განვითარება თავაზობს მაღალი დონის დამცავი ზომების ფართო სპექტრს ჩინეთის სოციალური და ეკონომიკური განვითარებისათვის. ამავე დროს გათვალისწინებულია მნიშვნელოვანი ზომების მიღება ისეთ საკითხებში, როგორცაა: ეროვნული უსაფრთხოება და ეროვნული ღირსება, ტერორიზმთან და კორუფციასთან ბრძოლა, ადამიანთა საარსებო წყაროსა და სოციალური განვითარების დაცვა, წარმოების უსაფრთხოება, სურსათისა და წამლის უსაფრთხოება, გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვა, ფინანსური წესრიგი და სოციალური მთლიანობა, პიროვნების დაცვა, პირადი ინფორმაციის დაცვა, ინფორმაციული ქსელის უსაფრთხოება, ტრანსპორტის მოძრაობის უსაფრთხოება და სოციალური წესრიგის დაცვა.

ჩინეთის სისხლის სამართლის შესწორების კანონმდებლობასთან დაკავშირებით ჩსს-ს აკადემიურმა წრემ ჩაატარა სიღრმისეული კვლევა. ეს კვლევა შეეხებოდა ისეთ მნიშვნელოვან საკითხებს, როგორცაა: არასრულწლოვანთა სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობის ასაკი, სისხლის სამართლის განვითარება და სისხლის სამართლის კრიტერიუმები, სისხლის სამართალში დასჯადი ქმედების გაუქმება.²³ ამავე დროს, ჩინეთის სისხლის სამართლის სისტემა განიხილავს ისეთ სერიოზულ საკითხს, თუ როგორ უნდა დაბალანსდეს პრაქტიკაში კანონის მკაცრი დაცვა და შემწყნარებლობა. ჩინეთის სისხლის სამართალი განაგრძობს უწყვეტ განვითარებას.

ლიტერატურა

1. Shizhou Wang. 2010. On Development of Criminal Law in the People's Republic of China, *Verfassung und Recht in Uebersee – Law and Politics in Africa/Asia/Latin America*, 3-2010, p. 292-303.
2. „Entscheidung des Zentralkomitees der Kommunistischen Partei Chinas zu mehreren wichtigen Fragen einer umfassenden Vertiefung der Reform“, die Kommunistische Partei Chinas auf der 3. Plenarsitzung des 18. Zentralkomitees am 12. November 2013.
3. Shizhou Wang, 2019. On the Protection of Personal Rights in Chinese Criminal Law, in Guram Tavartkiladze Tbilisi Teaching University, *Human Rights and Constitutional Guarantees*, Publishing House “Universal”, Tbilisi.
4. Criminal Law of the People's Republic of China
5. Xi Jinping. 2014. Rede in die erste Sitzung des Zentralen Nationalen Sicherheitsausschusses am 15. April 2014
6. Shizhou Wang. 2019. Das Institut der Strafbarkeitsschwelle im chinesischen Strafrecht und seine Entwicklungstendenz, in Daniel Leese/Michael Pawlik (Hrsg.), *Das Strafrechtssystem der Volksrepublik China, Historische Genese und aktuelle Herausforderungen*, Nomos.
7. Shizhou Wang. 1995. The Judicial Explanation in Chinese Criminal Law, *The American Journal of Comparative Law*, Volume XLIII, Fall 1995, Number 4, pp. 569 – 579.

²³ Cf. Shizhou Wang, Do the Masses Need to Cultivate the Ideal of Criminal Law? in *Law and Life*, December, 2020, Vol. 2.

8. Shizhou Wang. 2016. On Doctrinal Basis of Chinese Unit Crime, China Legal Science, No. 1 (Vol. 4), January 2016.
9. Yijian Zhang. 2021. “The Major Provisions of the 11th Amendment and the Development of Criminal Legislation”, in China Law Review, Vol. 1, 2021, pp. 50.
10. Guangquan Zhou. 2016. “On Establishment of the Positive Criminal Legislation in China”, in Chinese Journal of Law, Vol. 4, p. 24.
11. Yadong Feng. 2012. “On Not Feasibility for Adding the Offence of Dangerous Driving”, in Zexian Chen Ed., Frontier of Criminal Law, Vol. 6, Press of People’s Public Security University of China, 2012, p. 373.
12. Lieyu Zhu. on the Proposal that the offence of dangerous driving shall be abolished, see https://m.thepaper.cn/rss_newsDetail_11655821?from= .
13. Shizhou Wang (Chief interpreter), Claus Roxin, Strafrecht AT, Vol. 2, Law Press, 2013, p. 1,
14. Shizhou Wang. 2021. The Revision of Criminal Law and the Development of the Criminal Law Theory in China, in Journal of Southwest University of Science and Technology (Philosophy and Social Science Edition), February 2021, Vol. 38, I, p. 48.
15. The Legislative Law of China
16. Mingkai Zhang. 2020. The Principles on Adding New Offences – My Opinion on Revising the 11th Amendment (Draft), in Tribune of Political Science and Law, Vol. 6.
17. Shizhou Wang, The Concept of Crime in Theory of Chinese Criminal Law: Its Dual Structure and Functions, in China Social Science (in English), Issue 2, 2000, pp. 88; Russian version, see: Yearbook of Russian Criminal Law, Vol. 1, 2006, Press of St. Petersburg State University, 2007.
18. <https://news.sina.com.cn/c/2021-05-01/doc-ikmxzfm0077065.shtml>
https://www.spp.gov.cn/spp/gzbg/202006/t20200601_463798.shtml
19. Shizhou Wang. 2020. Do the Masses Need to Cultivate the Ideal of Criminal Law? in Law and Life, December, Vol. 2.